

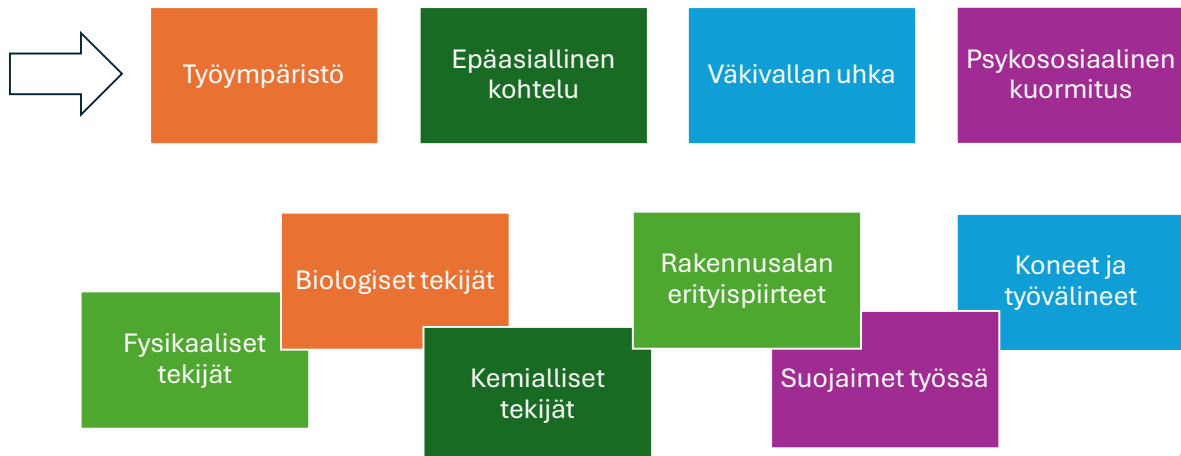
Turvallinen tila leirityössä - Työsuojelun, työhyvinvoinnin ja yhteistyön näkökulmia

Hiippakuntas sihteeri Mirkka Torppa
Turun arkkihiippakunnan tuomiokapituli,
mirkka.torppa@evl.fi

Kuvat: Rauman seurakunta ja Turun
arkkihiippakunta

1

Työsuojelun alueita

2

Työturvallisuuslaki 738/2002

- Työpaikat edistävät työn **turvallisuutta ja terveellisyyttä** oma-aloitteisesti. Sitä on **johdettava**, ja työnantajalta edellytetään **laajaa huolehtimisvastuuta** työsuojelusta.
  - *Onko leirityö mukana srk:n työsuojelun toiminta-ohjelmassa ja vuosikellossa? Myös esihenkilöllä vastuu monissa työsuojelun toiminna ja tuessa!*
- Työnantaja **tarkkailee jatkuvasti** työympäristöä ja **tunnistaa** toimialalle ja työpaikalle ominaiset vaara- ja haittatekijät. **Selvitettävä** tapaturmat, terveysvaarat ja muut vaara-tilanteet, ja torjuttava niitä. **Tarkkailtava** toimien vaikutusta ja tarvittaessa lisätoimia.
  - *Onko tehty leirityöhön liittyvä riskien arviointi? Miten tilanteita kootaan ja parannetaan jatkuvasti?*
- Työnantajan on **perehdytettävä** työpaikan oloihin
  - *Mitä tämä on leirityössä työuran alussa ja jatkuvasti?*

3

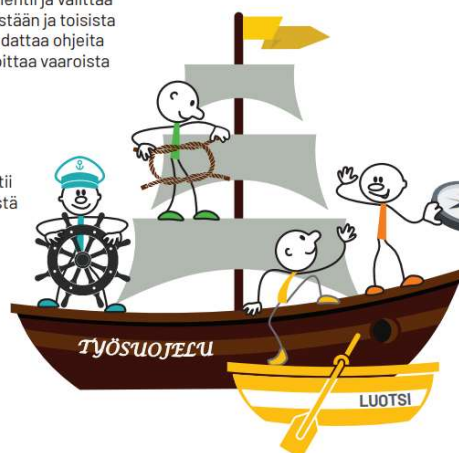
TYÖSUOJELU KUULUU KAIKILLE - TUNNETKO VASTUUSI?

TYÖNTEKIJÄ

- Huolehtii ja välittää itsestään ja toisista
- Noudattaa ohjeita
- Ilmoittaa vaaroista

KESKIJOHTO

- Ohjeistaa, valvoo ja huolehtii työoloista ja työympäristöstä
- Päättää tuotanto- ja työmenetelmistä ja hankinnoista
- Seuraa ja arvioi

YLIN JOHTO - MAHDOLLISTAJA, STRATEGINEN TASO

- Päättää tavoitteista, linjauksista ja resursseista
- Seuraa ja arvioi

LÄHIESIMIES

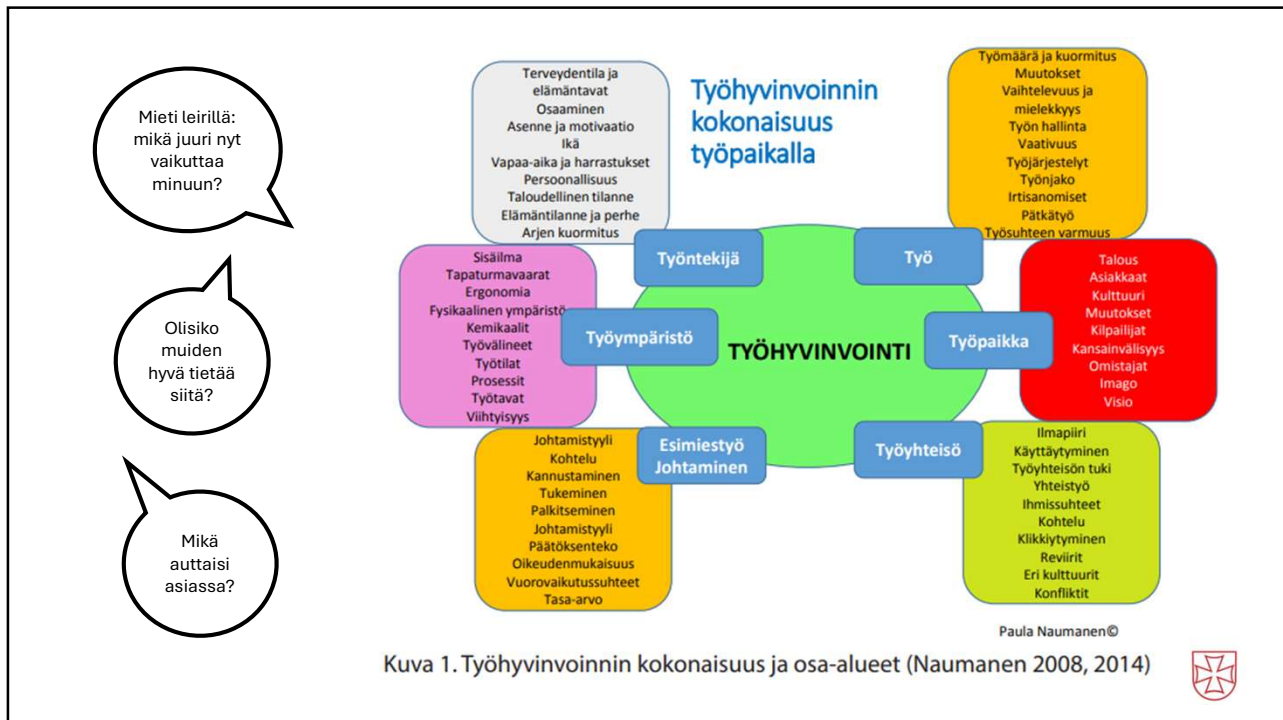
- Perehdyttää ja ohjeistaa
- Valvoo ja huolehtii
- Seuraa ja arvioi

TYÖSUOJELUN YHTEISTOIMINTA- ORGANISAATION TOIMIJAT

- Havainnoi työympäristöä ja työoloja
- Tunnistaa häiriöitä
- Tekee kehittämissuhteita

4

5

Kaikkeen ei voi vaikuttaa, mutta mihin voi?

- Mikä kolahtaa sinulla työsuojelun ja hyvinvoinnin aiheissa?
- Leirityö on aina yllätyksellistä ja leireistä tullut haastavampia. Kaikkeen ei voi vaikuttaa, mutta mihin voi?
- Hyvä valmistautuminen, työjärjestelyt, suunnittelu ja turvallisuustoimet ovat myös tärkeitä työsuojelunäkökulmia
- Selkeä ymmärrys vastuista ja johtamisesta leirillä
  - *Leirityössä aina omia vastuita, yhteisiä vastuita ja työnantajan vastuita. Nämä kaikki puheeksi.*
- Leirit kuuluvat srk-työhön. Työjärjestelyt välillä haastavia.
  - *Mutta millaisia järjestelyjä voisi tehdä työuralla tai hankalissa tilanteissa, jotta työn ilo säilyy kaikilla?*
- Omaan asenteeseen voi aina vaikuttaa. Mutta työhyvinvoinnin kannalta *kokemus kohtuullisuudesta* tärkeä.

6

Epäasiallista käytöstä ei hyväksytä

- **Kirkon töissä ei hyväksytä minkäänlaista epäasiallista käytöstä, kiusaamista tai häirintää**
  - Epäasiallista toimintaa ei voi perustella sananvapaudella tai uskonnonvapaudella. Niillä ei saa loukata toista.
- **Epäasiallisuus voi olla**
  - Häirintää, uhkailua, kiusaamista, väheksyvää puhetta, työn teon perusteetonta vaikeuttamista, henkistä väkivaltaa, hengellistä väkivaltaa, seksuaalista häirintää, fyysistä uhkaa, maineen kyseenalaistamista
  - Työnjohto-oikeuden väärinkäyttöä esim. perusteetonta puuttumista työntekoon tai epäasiallista työnjohtovaltaa. Valta-aseman väärinkäyttöä.
  - On epäasiallista käsitellä asioita julkisuudessa/julkisesti epäasialliseen sävyyn.
- Kohteena voivat olla toiset työntekijät, toimintaan osallistujat, seurakuntalaiset, johto, luottamushenkilöt.

7

Miten toimin?

- **Oikeus ja velvollisuus ottaa itse puheeksi väärin toimineen kanssa.**
  - Oma oikeus hyvään kohteluun ja velvollisuus huolehtia esim. leiriläisten turvallisuudesta.
- **Jokainen saa nostaa epäasiallisuuden puheeksi asemasta riippumatta, ja puuttua havaitessa tai kuulleessa.**
  - Yhteys: leirin OTV, esihenkilö, kirkkoherra, työsuojeluhenkilöstö, häirintäyhteyshenkilöt.
- **Toimi oman srk:n mallin mukaan esim.**
  1. Ota asia puheeksi heti tai mahd. pian epäasiallisesti käyttäytyneen kanssa. Kuvaile konkreettisesti, minkälaisen käytöksen koit epäasiallisena. Ilmaise, että koet käytöksen epäasialliseksi, pyydä lopettamaan ja muuttamaan toimintaa. Kirjaa itselle muistiin. Kerro esihenkilölle tai OTV.
  2. Jos huono kohtelu jatkuu, asia vakava tai koet tilanteen tukalaksi, ilmoita HETI esihenkilölle tai muulle vastuuhenkilölle. Jos häiritsijä on esihenkilö, ilmoita kirkkoherralle, työsuojeluhenkilöstölle tai kapituliiin. Toimet käynnistyvät.
- Esihenkilön tai muun vastuussa olevan **velvollisuus on puuttua viivytyksettä asiaan**, heti kun havaitsee asian tai saa tiedon(TTL §28)

8

Muistilista esihenkilölle

Lue lisää TTK materiaali: *Epäasiallisen kohtelun ehkäisy ja käsittely työpaikalla*

- **Pysähdy**, kun joku kertoo epäasiallisesta kohtelusta.
- **Kuuntele** epäasiallisuutta kokeneen näkökulma. **Selvitä** tapahtumat ja mitä seurannut. **Kerro** että alat heti selvittämään tilannetta ja palaat asiaan. **Kysy ja mieti**: tarvitaanko akuutteja toimia?
- **Tarkasta oman työpaikan toimintamalli**. Lisäksi hyvä **konsultoida** työsuojelupäällikköä
- Kutsu häiritsijäksi sanottu **kuulutavaksi**, tukihenkilö mahdollinen. Kuuntele hänen näkökulma.
- **Arvioi** tilanne. Konsultoi tai **käytä apua** esim. työsuojelupäällikkö tai kapitulin lakimiesasessori
- **Ratkaise** mistä kyse: vastuuton työkäytös, häirintä, muu epäasiallisuus tai muu tilanne.
- **Toimenpiteet** tilanteen mukaan: keskustelut erilaisilla kokoonpanoilla, työjärjestelyt, työyhteisösovittelu, huomautus, varoitus
- **Kerro selkeästi** päätöksesi ja toimenpiteet.
- **Seuraa** tilannetta, anna tarvittaessa tukea. **Varmista** että haluttu muutos tapahtuu.
- **Kirjaa** selvittämisen prosessi ja päätös muistiin.

9

Asiallinen ja epäasiallinen käytös

Asiallinen käytös:

- Käyttäydyn kohteliaasti ja aikuismaisesti
- Tervehdin, kiitän, pyydän anteeksi.
- Esitän asiat rakentavasti, myönteisesti.
- Toimin roolini mukaan ja ymmärrän sen
- Kuutelen. Pyrin ymmärtämään muita. En puhu päälle tai keskeytä. En huuda.
- Puhun arvostavasti ja ystävällisesti. En nimittele, uhkaile, hauku tai vähättele.
- Kohtelen tasavertaisesti.
- Edistän hyviä asioita työyhteisössä.
- Selvitän ongelmat heti ja asiallisesti asianomaisten kanssa (en jälkikäteen selän takana tai somessa).
- Osaan pyytää apua tai tukea.

Epäasiallinen käytös:

- Käytän asiatonta kieltä. Haukun, syyttelen ja puhun pahaa. Viestin aggressiivisesti.
- Käytökseni tai tekoni on sopimatonta.
- Sooloilen. Käyttäydyn itsekkäästi, omavaltaisesti tai vastuuttomasti.
- Ylitän valtuuteni. Kyseenalaistan.
- Hankaloitan tahallaan muiden tai esihenkilön työtä. Korostan itseäni.
- Vaadin ja otan erikoisoikeuksia.
- En noudata sopimuksia ja vastuita.
- Järjestän dramaattisia tunteenpurkauksia.
- Käsittelen asiaa ulkopuolisten kanssa epäasiallisin sanakääntein.

10

Oireita kuormituksessa tai kriisissä

Jokainen reagoi omalla tavallaan! Oire voi tulla myös myöhemmin. Tunnista oireita itsessä, työkaverissa tai leiriläisessä.

- **Fyysiset:** kylmäväreet, väsymys, jano, pahoinvointi, huimaus, heikkous, päänsärky, rintakivut, hengitysvaikeus, ahdistusentunne, kokonaisvaltainen huono olo
- **Tajunnallinen:** sekavuus, painajaiset, unettomuus, epävarmuus, ylivalppaus, epäluulo, mielikuvat, syytely, ratkaisukyvyttömyys, muistivaikeus,
- **Tunne:** pelko, syyllisyys, suru, kauhu, kiistäminen, ahdistus, levottomuus, masennus, ärtymys, suuttuminen, tunnepurkaus, muserrus, kontrolloimattomuus
- **Käytös:** pidättyväisyys, epäsosiaalisuus, ylienergisyyys, muutokset sosiaalisessa elämässä, ruokahaluttomuus, muutos puherytmässä, ylireagointi, alkoholi
- **Henkinen:** henkinen vetäytyminen yhteisöstä, epäkiitollisuus, toivottomuus, arvottomuus, kyvyttömyys, uskon kriisit

11

Apu yksilölle tai tiimille

- **Leiriyöntekijöiden lyhyt kokemuspurku aina leirijakson jälkeen** esim. OTV:n tai esihenkilön johdolla (*seuraava dia*)
- **Jälkipurku:** Onnettomuuden tai kriisin purku koulutetun ulkopuolisen johdolla. Tavoite: vahvistaa tai palauttaa työkykyä ja vähentää henkistä kuormitusta. Tärkeä osa palautumista ja organisaation toimintakykyä. Huomio tunteissa ja koetussa, työprosessi käsitellään muualla.
  - Defusing ja debriefing menetelmät. Jälkipurkuohjaajat mm. työterveys, kriisityön osaajat srk:ssa, kapituli.
- **Työpsykologi:** nopein apu yksilölle. Käyttö aina akuuteissa tilanteissa!
- **Esihenkilön tehostettu tuki:** kuulolla olo, kuulumiset, ohjaus avun piiriin, työn muokkaus, seuranta ja jälkituki
- **Srk:n työsuojeluhenkilöstö:** talouspäällikkö yleensä työsuojelupäällikkö. Työsuojeluvaltuutettu on henkilöstön edustaja.
- **Kapitulista neuvoa** kaikille. Härintäyhteyshenkilöt.
- **Työnohjaus. Ryhmätyönohjaus tiimille tai parille.**

12

Kokemuspurku jokaisen leirin jälkeen?!

- **Miksi:** Leirillä aina asioita, jotka hyvä purkaa tai todeta. Varataan tunti aikaa, kun osallistujat lähteneet. OTV tai esihenkilö vetää. (Jos jotain poikkeuksellista esim. onnettomuus, niin silloin jälkipurkuohjaaja vetämään.)
- **Mietittäväksi:** Kaikki leirin työntekijät mukana vai isosille oma? Ei pakko puhua, kuuntelakin hyödyksi.
- **Tavoite:** Puhutaan päällimmäiset pois mielestä, jotta kuormituksen vähenisi. Puretaan kokemuksia ja tunteita (ei esim. epäonnistunutta käytäntöä, se muualla).
- **Sisältöä:** Mitä hyvää tapahtui? Mitä kuormittavaa tapahtui? Millaisia tunteita tai reaktioita minussa heräsi? Mikä auttaa minua palautumaan/selviytymään? Loppukierros esim. mitä aion tehdä ekana vapaalla?
- **Ohjaajan tsekkaus:** Onko tarvetta muulle tuelle?

13

Loppusanat: Pidä hyvää huolta itsestäsi leirillä ❤️

- Mitä olet oppinut aiemmasta? Hyödynnä keinoja, vahvista toimivaa ja ennakoi!
- Luo hyvinvointia tukevia rutiineja: tauot, liikkuminen, lepo tai oma rauha edes hetkeksi!
- Ole rohkea jos epäasiallisuutta: sano, ota puheeksi ja puutu!
- Ole myönteinen ja laita hyvä kiertoon: anna apua, pyydä apua, kiitä, huomaa ja kehu!
- Puhu: älä jää yksin kuormittavan kanssa!

14